

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizărilor nr. 123a/2023, nr. 159g/2023 și nr. 169g/2023

pentru controlul constituționalității articolului 21 alin. (8) din Legea nr. 65 din 30 martie 2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție

(transferul temporar al unor judecători la Curtea Supremă de Justiție)

CHIȘINĂU

10 august 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlii Nicolae ROȘCA, *Președinte*,
dnei Domnica MANOLE,
dnei Liuba ȘOVA,
dlii Serghei ȚURCAN,
dlii Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Cristina Chihai, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizările înregistrate la 26 aprilie, 6 și 23 iunie 2023,
Examinând admisibilitatea sesizărilor menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 10 august 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o sesizare depusă la Curtea Constituțională la 26 aprilie 2023, pe baza articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, de dnii Vlad Batrîncea și Adrian Albu, deputați în Parlamentul Republicii Moldova.

2. Autorii sesizării îi solicită Curții să verifice constituționalitatea articolului 21 alin. (8) din Legea nr. 65 din 30 martie 2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.

3. De asemenea, pe rolul Curții se află sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate a aceluiași articol, ridicate de dnii avocați Nicolae Posturusu, Petru Balan și Ion Vizdoga, în interesele dlii Igor Dodon, parte în dosarul nr. 1r-arest-3/2023, pendinte la Curtea Supremă de Justiție, precum și de dna Neonila Casian, reclamantă în dosarul nr. 2ra-1654/2022, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

4. Sesizările au fost trimise la Curtea Constituțională de două complete de judecători de la Curtea Supremă de Justiție, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

5. Având în vedere identitatea de obiect a sesizărilor, Curtea a decis conexarea lor într-un singur dosar, pe baza articolului 43 din Codul jurisdicției constituționale, atribuindu-i numărul 123a/2023.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiilor principale

1. Circumstanțele cauzei nr. 1r-arest-3/2023 (sesizarea nr. 159g/2023)

6. Pe rolul Curții Supreme de Justiție se află cauza penală de învinuire a dlii Igor Dodon pentru comiterea infracțiunilor referitoare la coruperea

pasivă și la acceptarea cu bună știință a finanțării partidului politic, a grupului de inițiativă sau a concurentului electoral din partea unui grup criminal organizat sau a unei organizații (asociații) criminale.

7. La cererea procurorului, un complet format din trei judecători de la Curtea Supremă de Justiție a dispus, printr-o încheiere, prelungirea obligației de a nu părăsi țara aplicată dlui Igor Dodon.

8. Avocații dlui Igor Dodon au contestat cu recurs încheierea în discuție și au ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 21 alin. (8) din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.

9. Un complet de judecători ai Curții Supreme de Justiție, format din dnii judecători Ion Guzun, Boris Talpă și Sergiu Daguța, a admis cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

II. Circumstanțele cauzei civile nr. 2ra-1654/2022 (sesizarea nr. 169g/2023)

10. La 1 iulie 2019, dna Neonila Casian a formulat o cerere de chemare în judecată împotriva dnei Viorica Știrbu și ÎCS „Pro Digital” SRL cu privire la apărarea onoarei și demnității, obligarea dezmințirii informațiilor defăimătoare și repararea prejudiciului moral. Această cerere a fost respinsă prin Hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Centru, din 26 iulie 2021.

11. Prin Decizia din 12 mai 2022, Curtea de Apel Chișinău a admis apelul formulat de dna Neonila Casian și a emis o nouă hotărâre, prin care a admis parțial cererea formulată de dna Neonila Casian.

12. La 26 octombrie 2022, dna Viorica Știrbu a contestat cu recurs decizia Curții de Apel.

13. La 20 iunie 2023, dna Neonila Casian a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 21 alin. (8) din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.

14. Un complet de judecători ai Curții Supreme de Justiție, format din dnele Aliona Miron, Viorica Puica, Oxana Parfeni și Aliona Donos și dl Ion Malanciuc, a admis cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

15. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 115 Instanțele judecătorești

„(1) Justiția se înlăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.

[...]

(4) Organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sunt stabilite prin lege organică.”

Articolul 116 Statutul judecătorilor

„(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

(2) Judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție, în condițiile legii, până la atingerea plafonului de vârstă, de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Președintele Republicii Moldova poate respinge o singură dată candidatura propusă de către Consiliul Superior al Magistraturii.

[...]

(5) Deciziile privind numirea judecătorilor și cariera acestora trebuie să fie adoptate în baza unor criterii obiective, bazate pe merit, și a unei proceduri transparente, în condițiile legii. Promovarea sau transferul judecătorilor se face doar cu acordul acestora.

[...].”

16. Prevederile relevante ale Legii nr. 65 din 30 martie 2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție sunt următoarele:

Articolul 21 Dispoziții finale și tranzitorii

„[...]

(8) În cazul în care buna funcționare a Curții Supreme de Justiție este grav afectată din cauza numărului de posturi vacante, Consiliul Superior al Magistraturii poate transfera, cu titlu temporar, prin derogare de la prevederile Legii nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului, din instanțele de nivel inferior judecători care corespund criteriilor legale de ocupare a funcției de judecător al Curții Supreme de Justiție. Transferul temporar va fi încetat la ocuparea a cel puțin 11 dintre posturile de judecător al Curții Supreme de Justiție, iar judecătorii temporar transferați revin în funcțiile deținute înaintea transferului. Pe perioada transferului, judecătorii transferați primesc salariul judecătorului Curții Supreme de Justiție, raportat la vechimea în muncă respectivă.

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor sesizărilor

17. Potrivit autorilor sesizărilor, prevederile legale contestate creează un climat favorabil pentru judecătorii detașați, scutindu-i de procedura de evaluare. Aceștia susțin că deciziile privind selecția și cariera judecătorilor trebuie să se bazeze pe criterii obiective prestabilite în lege. Asemenea decizii trebuie să se bazeze pe merit, având în vedere calificările, abilitățile și capacitatea necesară pentru a aplica legea.

18. Autorii sesizărilor afirmă că prevederile legale contestate contravin articolelor 20 și 115 din Constituție, pentru că eludează formatul și ierarhia

instanțelor naționale. Ei mai invocă în sprijinul sesizărilor Hotărârea Curții nr. 12 din 12 mai 2016.

19. Autorii sesizărilor menționează că scopul real al prevederilor contestate este înlocuirea magistraților Curții Supreme de Justiție de la examinarea contestațiilor candidaților care nu au trecut procesul de evaluare pre-vetting cu un corp de judecători „detașați temporar”.

20. Autorii sesizării nr. 159g/2023 afirmă că o Curte Supremă de Justiție compusă temporar din magistrați din cadrul Curții de Apel Chișinău, al Judecătorei Bălți, al Judecătorei Chișinău și al Judecătorei Criuleni nu este o instanță de judecată supremă competentă, conform articolelor 20 și 81 din Constituție, să se pronunțe asupra acuzațiilor aduse unui președinte sau unui ex-președinte, să aplice sau să prelungească o măsură preventivă care constituie o ingerință în drepturile fundamentale ale persoanei acuzate.

21. Conform articolului 81 alin. (3) din Constituție, în privința măsurii preventive care limitează un drept prevăzut de Constituție (dreptul la libera circulație) al dlui Igor Dodon, ex-președinte al Republicii Moldova, trebuie să se pronunțe o autoritate de rang constituțional prin care se înfăptuiește justiția – Curtea Supremă de Justiție. Această instanță este singura competentă conform Constituției să judece cauzele penale în care este acuzat un Președinte al țării. Instanța de judecată nu reprezintă sediul autorității sau denumirea ei; magistrații compun instanța de judecată și reprezintă chintesența ei. Prezența temporară în corpul de judecători al Curții Supreme de Justiție a unor judecători cu funcții permanente în instanțe de judecată de rang inferior încalcă competența constituțională a Curții Supreme de Justiție.

22. De asemenea, autorii sesizărilor susțin că administrarea justiției și independența justiției reprezintă două compartimente interdependente, legătura indisolubilă dintre ele fiind determinată de un scop unic fundamental: înfăptuirea unei justiții efective. Între condițiile independenței justiției este menționată independența instituțională, adică independența în administrarea chestiunilor legate direct de exercitarea funcției judecătorești. Nicio forță din exterior nu poate fi abilitată să se amestece în chestiunile ce țin direct și imediat de atribuțiile de judecată, de exemplu, constituirea completelor de judecată.

23. Autorii sesizărilor conchid că prevederile contestate încalcă dreptul persoanelor la examinarea cauzelor de către o instanță legal instituită și competentă. Potrivit autorilor sesizărilor, articolul 21 alin. (8) din Legea nr. 65 din 30 martie 2023 contravine articolelor 6, 7, 20, 23, 115, 116 și 122 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

24. Examinând admisibilitatea sesizărilor, Curtea notează faptul că articolele 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale le conferă deputaților din Parlament prerogativa sesizării Curții Constituționale. De asemenea, articolul 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție le conferă părților unui

proces din fața tribunalelor de drept comun posibilitatea de a ridica excepția de neconstituționalitate.

25. Prevederile normative contestate pot fi supuse controlului de constituționalitate și nu au mai făcut obiectul analizei Curții. De asemenea, Curtea admite că aceste norme pot fi aplicate în procesele pendinte în cadrul cărora au fost ridicate excepțiile de neconstituționalitate.

26. Curtea observă că articolul 116 alin. (1) din Constituție le garantează, fără deosebire, independența tuturor judecătorilor instanțelor judecătorești din Republica Moldova, indiferent dacă aceștia funcționează în cadrul judecătoriilor, al curților de apel sau al Curții Supreme de Justiție.

27. Alineatul (5) al articolului 116 din Constituție stabilește condițiile care limitează deciziile privind cariera judecătorilor. Transferul temporar al judecătorilor reprezintă o măsură care ține de cariera lor. Astfel, asemenea decizii trebuie adoptate pe baza unor criterii obiective, conform principiului meritocrației, într-o procedură transparentă și doar cu acordul judecătorilor în discuție.

28. Orice critică de neconstituționalitate trebuie să demonstreze de ce prevederile legale contestate încalcă normele constituționale. Autorii sesizărilor nu au demonstrat de ce dispozițiile articolului 21 alin. (8) din Legea nr. 65 ar încălca, la modul abstract, condițiile stabilite de articolul 116 alin. (5) din Constituție.

29. Mai mult, Hotărârea Curții Constituționale nr. 12 din 12 mai 2016, pe care o invocă autorii sesizărilor, are la bază premise diferite. În acea cauză s-a pus problema imposibilității instanțelor judecătorești de a funcționa normal din cauza incapacității din motive de sănătate a judecătorilor de a-și exercita atribuțiile timp de 6 luni, din cauza existenței unor posturi vacante, din cauza volumului mare de activitate al instanței judecătorești sau din alte asemenea cauze. Cu referire la transferul pe un termen limitat al judecătorilor din cadrul altor instanțe, Curtea a făcut deosebire între judecătorii judecătoriilor și ai curților de apel, pe de o parte, și judecătorii Curții Supreme de Justiție, pe de altă parte (a se vedea § 44). Deosebirea era necesară pentru că, la acea dată, articolul 116 alin. (4) din Constituție prevedea că judecătorii Curții Supreme de Justiție erau numiți în funcție de Parlament la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii și că acești judecători trebuiau să aibă o vechime în funcția de judecător de cel puțin 10 ani. Astfel, nu era posibil un transfer temporar al judecătorilor din cadrul judecătoriilor și al curților de apel la Curtea Supremă de Justiție prin eludarea procedurii parlamentare și prin ignorarea condiției vechimii în funcție de 10 ani (a se vedea § 46). Ulterior, condiția numirii în funcție a judecătorilor Curții Supreme de Justiție de către Parlament și condiția vechimii în muncă din articolul 116 alin. (4) din Constituție au fost abrogate prin Legea nr. 120 din 23 septembrie 2021, în vigoare din 1 aprilie 2022. Cu privire la abrogarea exigenței numirii în funcție a judecătorilor Curții Supreme de Justiție de către Parlament și a celei a experienței de zece ani în funcția de judecător necesară pentru a accede în această funcție, Curtea a reținut că abrogarea articolului 116 alin. (4) din Constituție nu afectează nicio valoare protejată de Constituție. De asemenea, Curtea a reținut că, din perspectiva Constituției, este important

ca procedura de selectare a candidaților pentru funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție să fie reglementată într-un mod care va asigura accesarea în această funcție a persoanelor cu o înaltă pregătire juridică, independente și imparțiale. Așadar, Curtea a constatat că, la modul abstract, abrogarea articolului 116 alin. (4) din Constituție nu diminuează nivelul de protecție a independenței judecătorilor și se încadrează în limitele de revizuire stabilite de Constituție (a se vedea Avizele nr. 1 din 22 septembrie 2020, §§ 62, 64, 66, și nr. 2 din 3 decembrie 2020, §§ 50-53).

Având în vedere cele menționate, pe baza articolelor 135 alin. (1) lit. a), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibile* sesizările pentru controlul constituționalității articolului 21 alin. (8) din Legea nr. 65 din 30 martie 2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, depuse de dnii Vlad Batrîncea și Adrian Albu, deputați în Parlamentul Republicii Moldova, de dnii avocați Nicolae Posturusu, Petru Balan și Ion Vizdoga, în interesele dlui Igor Dodon, parte în dosarul nr. 1r-arest-3/2023, pendinte la Curtea Supremă de Justiție, precum și de dna Neonila Casian, reclamantă în dosarul nr. 2ra-1654/2022, pendinte la Curtea Supremă de Justiție.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Nicolae ROȘCA

*Chișinău, 10 august 2023
DCC nr. 100
Dosarul nr. 123a/2023*